

זה עושה לי

מאחורי מגרש חנייה גדול ומפוצץ ממכוניות מסתתרת הכניסה לגן עדן

גינת מוזיאון הטבע בירושלים. "במקום לבכות ולהתלונן על מה שיש, ללכת אתו, להשתמש בו" צילום: חמוטל בריזוסף

בין פקקי התנועה של רחוב עמק רפאים להמור לת הבנייה שמול תיאטרון ירושלים, מעל בית הנסן, מאי חורי מגרש חנייה גדול ומפוצץ ממכוניות (יכנו שם בקרוב קוני סרבטוריון) מסתתרת הכניסה לגן עדן.

כרגע, בשעת אחר הצהריים, הגיעו הנה כמה עשרות אנשים להקשיב לליאורה, שמקריאה סר פורים של או הנרי ושל סומרטט מוהם שהיא תידגמה להנאתה. הם יושבים מתחת לסככת עץ טבעי שרצפתה מכוסה במחצלת, מבעד לקירות השקופים נראים עצי אורן ענקיים מתנועעים ברות, הם מתכנני דים בעגבניות שרי שגרלו כאן בארגוני עץ, שותים תה מצמחים שגרלו כאן עם מרקחת מפירות וצמחי תבלין שגרלו כאן, ומאפשרים להתול לבדוק על ברכי מי הוא מעריף לשבת. בשבת בטיק תהיה כאן הרצאה של הדס עפרת, אחד כך של אריאל הירשפלד, כל שבת מישהו מתושבי השכונה, שלא חסרים בה תושבים אנשי שם. הכל חינם.

זה מתרחש בנינת מוזיאון הטבע, בת טיפותיו של אמנון הרציג וק בוצת מתנדבים שהצטרפו אליו. המקום עצמו, הבניין המפואר והבנוי בחוכמה של מוזיאון הטבע, עם הבוסתן הענקי מסביבו, נבנה בסוף המאה ה-19 (ולא ב-1862 כפי שמקובל להשוו בעקבות רויד קרויאנקר, על כך ועל נתיב הראשונים של המושבה הגרמנית בטור הבא). לזרוע פאול מרגריאן, איש עסקים ארמני עשיר, החליט לבנות כאן, מתחת לגבעה שעליה עומד כיום תיאטרון ירושלים, בית אחוזה מפואר מוקף חומה, כולל שורה של בורות מים ענקיים שנחצבו בסלע, בוסתן וגן ירק גדול. הוא קרא למקום "וילה ד'קו", על שם אזור בהודו שאתו עשה עסקים.

ב-1913 השלטון העותמאני החרימ את המבנה והאחוזה סביבו מב' עליו הארמני ושיכן בו את פקידיו הבכירים. בתקופת השלטון הבריטי היה פה מועדון קצינים עם ספרייה עשירה, וגם עמדת מודיעין שממנה תיצפתו הבריטים על אימוני הפלמ"ח ב"חורשת הירדן" הסמוכה.

ב-1949 נהפך הבניין למוזיאון הטבע הירושלמי (הכוונה של מייסדו צבי לב היתה להקים מוזון פרגווי ללימודי הטבע בצידוף מוזיאון). כיום יש בו בעיקר פחלצים ותיקים של חיות, ציפורים ושרצים. בחצר הע' נקית העצים הצמחים גדלו פרא ושורשיהם פגעו בחלק מבורות המים. המקום כוסה פטולת. אחד הבורות, שעומקו מעל שישה מטרים ושטחו כ-80 מ"ר, התגלה לפני כ-12 שנים על ידי פעילי הגינה. כעת יש כאן אנמון יפהפה עם נימפיות טרהיבות, אחר ממקווי המים הירושל-

מיים המושכים להקות ציפורים בעונת הנדידה.

בנרול יש כאן שילוב של בוסתן וגן בוטני, אבל זה גם אתר ניוטויים בהשקיה הידרו פונית, המאפשרת לגדל ירקות ופירות בבית ללא גינה, ללמוד על שיטות מחזורי מגוונות ול' קבל רעיונות על השתלבות עם הטבע בכלל. יש כאן כעת גם מרכז להשאלת כלי עבודה חקלאית וכלי נגרות.

הרעיון הוא: במקום לבכות ולהתלונן על מה שיש, ללכת אתו, להשתמש בו, אומר אמנון

בקולו החרישי ומצביע על "עץ המשאלות", שתלנו כאן עץ חרוב, וכי שהתברר שהוא זכר ולא ייתן פרי תלינו עליו קופסאות שימורים ריקות המשמשות גם כגופי תאודה בתנוכה וגם כתיבות דואר לפתקי משאלות. אנחנו משתמשים הרבה באלטע זאכן, הוא אומר. גם אוגרים מי גשם מהגג ומתעלת ניקוח היסטורית שנחשפה ונוצרה לאסוף מי גשם. אמנון טר לא דאק. הוא גמלאי, לשעבר מנהל בכיר במערכת הבנקאות

ואחד כך עסק ב"מטת והקים את "קלאב 50". כשנודע לו על יוזמת נרלין שאיימו לפגוע במתחם הוא נכנס לפעולה, ועושה אותה כבר 14 שנים בהתנדבות. אליו הצטרפו בהדרגה למעלה מעשרים בני אדם, למשל ח' שלרבריו "נמאס לו להיות עורך דין". הוא פרש לגמלאות, מכר את המ' שדר, חיפש לעשות משהו, עבר כאן במקרה, ראת מספר טלפון, ומאז הוא עובד בנינה ובונה מתקני עץ לשימוש, שלוש ארבע שעות שלוש פעמים בשבוע. ליוסי היתה חנות רהיטים והוא עושה כאן עבודות עץ כמין תחכיב. המתנדבים עובדים ביחד פעם בשבוע, רנים בתוכנית, אוכלים ביחד. כסף מגייסים מתרומות של תושבים ולפעמים מגופים ציבוריים, כמו מתקציב הפרויקט "תעשו מקום" של עיריית ירושלים. "כשמתקלקלת משאבה שעולה 3000 שקלים אנחנו משלמים. נייד טואלט אנחנו מביאים, וכך גם את כל הרצאות התחוקה בנינה ובמתקניה".

"אני מנצל כיום בצורה הטובה ביותר את הניסיון הידע שצברתי", אומר אמנון, דוחה כל אפשרות להבליט את עצמו. "כל אחד עושה למען הנפש שלו משהו אחר. מעבר לכך, המקום הזה עושה טוב להמוני אנשים. אני אפילו לא מכיר רבים מהם, אבל אני חושב שאם אתה יכול לעשות טוב לאנשים, לתת להם לא רק מקום של בילוי אלא גם משהו שנוגע לנפש, משהו שעושה להם את זה כבני אדם, זה עושה לי. זאת מתנה נהדרת בשבילי. אנשים אומרים לי שזה גן עדן. הכרת התודה של האנשים, זאת מתנה שככלל לא התכוונתי לקבל".